

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:3271

av Stig Henriksson m.fl. (V)

med anledning av prop. 2015/16:41 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats RSM i Afghanistan

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2015/16:41 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats RSM i Afghanistan.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utredningen om den samlade svenska insatsen i Afghanistan 2002–2014 bör ges i tilläggsuppdrag att ta fram en vitbok, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ta fram en nationell handlingsplan för hur resolution 1325 ska implementeras i Afghanistan och tillkännager detta för regeringen.

2 Resolute Support Mission (RSM)

Regeringen har lagt fram proposition 2015/16:41 Fortsatt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats RSM i Afghanistan, där man föreslår att riksdagen medger att regeringen ställer en väpnad svensk styrka om högst 50 personer till förfogande för deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission (RSM) i Afghanistan, till utgången av december månad 2016. Utöver själva styrkebidraget ska det finnas möjlighet att tillföra en högst tillfällig förstärknings- och evakueringsstyrka om högst 200 personer om situationen så kräver. Det svenska styrkebidraget till RSM kommer i huvudsak att vara verksamt i de norra delarna av Afghanistan och främst bestå av rådgivare till regional ledningsnivå. Vidare tillkommer bidrag med stabsofficerare till de staber som leder RSM i Mazar-e Sharif och Kabul. Syftet, enligt propositionen, är att det internationella samfundet ”ska fortsätta att bistå

de afghanska säkerhetsstyrkorna med utbildning, rådgivning och stöd i syfte att konsolidera de afghanska säkerhetsstyrkornas förmåga att självständigt kunna hantera säkerheten i landet”. I realiteten innebär detta att Sverige fortsätter att under ännu ett år delta i en internationell insats som i grunden har misslyckats. Än en gång skjuts avvecklingen av Sveriges militära närvaro i Afghanistan på framtiden. Vänsterpartiet yrkade avslag på förra propositionen i samma ärende (2014/15:13) och anser fortfarande att det inte är rätt väg att gå att ställa en svensk väpnad styrka till förfogande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats (RSM). Vi ser insatsen som en fortsättning på den Nato-ledda ISAF-insatsen, som vi varit kritiska till. Erfarenheterna från Afghanistan visar att väpnade insatser inte lett till ökad säkerhet för befolkningen. Vi ser samtidigt att Sveriges mervärde i Afghanistan ligger i civila och politiska insatser, inte i deltagande i den militära konflikten i landet. Sverige borde arbeta för att FN ska få det direkta ansvaret för den fortsatta processen, både civilt och militärt. Det skulle underlätta en framtida fredsprocess. Dessutom, om riksdagen säger ja till både den svenska insatsen i Afghanistan och i Irak innebär det att hela anslaget 1:2 i budgetpropositionen för 2016 Försvarsmaktens insatser internationellt, är intecknat. Det betyder att det inte finns något handlingsutrymme för oförutsedda händelser. Vi lever i skuggan av terrorattentaten i Paris 13 november och att då lägga över 50 miljoner kronor på fortsatt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats RSM i Afghanistan är en väldigt dålig prioritering.

Riksdagen bör avslå regeringens proposition 2015/16:41 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats RSM i Afghanistan. Detta bör riksdagen besluta.

3 Oberoende utvärdering

Vänsterpartiets utgångspunkt är solidariteten med det afghanska folket. Vi vill se ett Sverige som är en aktiv och närvarande aktör i Afghanistan och som understödjer det arbete som afghanska män och kvinnor bedriver för fred, utveckling, demokrati och jämställdhet. Vänsterpartiet stödjer därför insatser som har till sin uppgift att säkerställa ett långsiktigt arbete för fred, demokratisering och jämställdhet; det är i denna kontext det afghanska samhället kan stabiliseras och vidareutvecklas. Under det gångna decenniet har Sveriges engagemang i Afghanistan fokuserat på den militära insatsen. Sveriges bidrag till den Nato-ledda internationella säkerhetsstyrkan ISAF (International Security Assistance Force) tog sin start 2002 och avslutades 2014. Vänsterpartiet har varit kritiskt till insatsen och vid upprepade tillfällen föreslagit att Sveriges deltagande ska avvecklas.

Den svenska militära insatsen har motiverats och försvarats med en lång rad argument: de svenska soldaterna ska skydda afghanska flickor som vill gå i skolan, den militära insatsen ska bidra till demokratisering, den ska militärt beseгра talibanerna, den ska hindra syraattacker mot kvinnor och den ska skapa säkerhet. I dag kan vi konstatera att säkerhetsläget inte har förbättrats. Konflikten har tvärtom förvärrats och allt fler kvinnor och civila utsätts för attacker, biståndsarbetare dödas och freden är fortfarande avlägsen.

Samtidigt ser vi framsteg i Afghanistan: fler flickor får gå i skolan och fler barnmorskor utbildas, men dessa framsteg har genomförts av civila biståndsorganisationer – organisationer som arbetat fristående från de militära insatserna.

Sveriges deltagande i ISAF-insatsen är en av de mest omfattande internationella insatser som vårt land genomfört. Det har varit en kostsam insats, både i pengar och i människoliv. Kostnaden för den svenska militära insatsen har uppgått till cirka tio miljarder kronor. Vänsterpartiet har vid flera tillfällen framfört kravet att det bör genomföras en oberoende utvärdering av det svenska deltagandet i ISAF och att en sådan utvärdering bl.a. ska inkludera företrädare för såväl det svenska som det afghanska civilsamhället.

Regeringen beslutade den 9 juli 2015 att tillsätta en utredning för att utvärdera den samlade svenska insatsen i Afghanistan 2002–2014. I direktiven (dir. 2015:79) för utredningen står det att Sveriges samlade engagemang i Afghanistan under perioden 2002–2014 ska utvärderas, med ”särskilt fokus på den verksamhet som har bedrivits i norra Afghanistan under åren 2006–2014”. Vänsterpartiet ställer sig mycket tveksamma till upplägget för utvärderingen. Regeringen har utsett en av de politiker som själv är ytterst ansvarig för den militära insatsen i Afghanistan att ensam leda utvärderingen. Vi har svårt att se att det skulle vara en oberoende och trovärdig utvärdering. I flera andra länder som deltagit i ISAF har man valt att gå en annan väg och tillsatt verkligt oberoende utvärderingar, t.ex. i Norge, Danmark och Nederländerna.

Försvarsminister Peter Hultqvist meddelade den 2 december 2014 i Svenska Dagbladet att ”tidigare utfästelser om att göra en så kallad vitbok ska verkställas”. Socialdemokraterna har tidigare fattat beslut på en partikongress att en vitbok om Sveriges engagemang ska tas fram. Tyvärr har den nu tillsatta utredningen inte fått i uppdrag att fullfölja detta löfte.

Ett tilläggsuppdrag bör ges till den pågående utredningen. Utredningen bör få i uppdrag att ta fram en vitbok där man redogör för och utvärderar den militära insatsen såväl som Sveriges stöd till polisutbildning, utvecklingsbistånd samt politiskt och

diplomatiskt arbete. I synnerhet är det viktigt att utvärdera hur Sveriges olika insatser samverkat med varandra, det som genom åren kallats civil-militär samverkan.

Utredningen om den samlade svenska insatsen i Afghanistan 2002–2014 bör sålunda ges i tilläggsuppdrag att ta fram en vitbok. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4 Civila insatser för fred och utveckling

Afghanistans historia visar att det inte finns en militär lösning på landets problem. Utländsk militär närvaro har gång på gång fördjupat och förstärkt landets konflikter. För att säkerställa ett arbete för fred, demokratisering och jämställdhet behövs en i grunden annan strategi för Afghanistan. Vänsterpartiet ser att Afghanistans stora utmaningar bara kan lösas genom en civil och politisk strategi. Stommen i en sådan strategi är ett ökat civilt bistånd och stöd till de politiska försöken att få igång en freds- och försoningsprocess och ett arbete med att återintegrera de stridande parterna i samhället. Redan i dag finns det en rad initiativ på både lokal och nationell nivå i Afghanistan för att försöka få igång en freds- och försoningsprocess. Hitintills har dock Sveriges stöd till dessa viktiga initiativ varit begränsat.

Sverige har starka band till Afghanistan genom de många afghaner som i dag lever i vårt land och alla svenskar som genom decennierna engagerat sig i solidaritetsarbete med Afghanistan. Genom Svenska Afghanistankommitténs framgångsrika arbete i landet under mer än tre decennier har Sverige fått trovärdighet och unika kontaktnät. Sverige skulle därför kunna bli en central aktör för fred, demokrati och jämställdhet i Afghanistan. Men det förutsätter att fokus på militära insatser ersätts med civila och politiska insatser.

I Afghanistan växer det nu upp en ny generation av unga män och kvinnor. För många av dem saknas möjligheter till utbildning, försörjning och ett liv som inte begränsas av förtryck och fattigdom. Den bilden bekräftas inte minst av alla de ensamkommande barn och ungdomar, varav en majoritet är pojkar, som flyr hit till Sverige. Av de fler än 20 000 ensamkommande barn som kommit till Sverige hittills i år är 11 382 från Afghanistan. Det måste skapas en framtid för ungdomar och barn i Afghanistan. Bristande framtidstro och frustration är talibanernas bästa vän, det underlättar deras rekrytering. Civilt bistånd är därför avgörande för att lösa grundorsakerna till kriget i Afghanistan. Vänsterpartiet välkomnar därför att Sverige utlovat mer än åtta miljarder kronor i civilt bistånd till Afghanistan fram till 2024. Men vi känner oro för att regeringen öppnat upp för ytterligare mycket omfattande avräkningar och att det kan leda till att Sverige bryter det löfte man gett till Afghanistans hårt prövade befolkning.

Civila insatser måste samtidigt kompletteras med insatser för att stödja försöken till en freds- och försoningsprocess. En freds- och försoningsprocess måste rymma ett brett spektrum av alla berörda grupper i det afghanska samhället för att en långsiktig, fredlig lösning ska kunna ta form. Därför är det viktigt att det civila samhället får en betydande roll i framtida fredssamtal, för det är ännu inte tillräckligt inkluderat i fredsprocessen. Särskilt viktigt är det att Afghanistanens kvinnor inkluderas i fredsprocessen så att deras inflytande och rättigheter inte förhandlas bort. Erfarenheten från andra länder visar dessutom att fredsförhandlingar där kvinnor deltar leder till en mer hållbar fred. Vänsterpartiet har därför lyft behoven av en svensk handlingsplan för Sveriges arbete med FN-resolutionerna 1325 och 1820 i Afghanistan, där det tydliggörs hur Sverige kan stärka Afghanistanens kvinnor och garantera att de får ökat inflytande i fredsprocessen. En freds- och försoningsprocess kommer självklart att vara komplicerad och ta tid. Men det finns inga verkliga alternativ om vi vill se ett Afghanistan i fred. Det är också viktigt att understryka att vår moderna historia är full av exempel på att fred kunnat byggas med fredliga medel – även efter mycket komplicerade och långdragna konflikter. Det finns inget som säger att Afghanistan skulle vara dömt till krig och konflikt för all framtid. För att åstadkomma ett tydligare fokus på att stärka de afghanska kvinnornas ställning krävs en ny inriktning.

Sverige bör ta fram en nationell handlingsplan för hur resolution 1325 ska implementeras i Afghanistan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Stig Henriksson (V)

Jens Holm (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Birger Lahti (V)

Hans Linde (V)

Håkan Svenneling (V)

Emma Wallrup (V)